

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÄMBETET

VALKÄMBETET
ÅSK

87-01-15

STATENS HISTORISKA
ÄMBETET

Byggnadsminnesförklaring av Curmanska villorna, Badhuset 1 samt del av stadsägorna 671, 1631 och 1632 i Lysekils stadsregisterområde, Lysekils kommun
(4 bilagor)

I skrivelse den 10 augusti 1967 till riksantikvarien väcktes fråga om byggnadsminnesförklaring av rubricerade byggnader. Sedan beslut enligt byggnadsminneslagen decentraliserades den 1 juli 1976 fördes ärendet över till länsstyrelsen för vidare handläggning.

Länsstyrelsen har utarbetat en dokumentation över byggnaderna (bilaga 2).

Länsantikvariens förslag till skyddsbestämmelser och områdesavgränsning har med en ändring som avser den fasta inredningen godkänts av ägaren AB Curmans villor i Lysekil i skrivelse den 25 maj 1980. Kommunfullmäktige i Lysekils kommun har efter hörande av bl a byggnadsnämnden tillstyrkt förslaget den 20 augusti 1981 med undantag för ett område vid vattnet som medger passage utmed stranden samt ett område som gränsar mot Rosviksgatan.

Ägarna har i skrivelse till länsstyrelsen 15 juni 1986 yrkat på att byggnadsminnesförklaringen genomförs snarast i enlighet med sitt tidigare yttrande.

Därefter har diskussioner förts bl a i samband med det stadsplaneförslag som tagits fram för Havsbadsområdet, för att finna för de olika intressena acceptabla lösningar. Vid sammanträde den 15 oktober 1986 mellan länsstyrelsen och kommunen diskuterades en enkel typ av gångbro som skulle kunna vara möjlig. Över detta förslag har AB Curmans villor i Lysekil yttrat sig den 24 november 1986. Kommunen, som har fått del av vad bolaget anfört, har den 9 december 1986 inkommit med förnyat yttrande. Bolaget har fått del av sistnämnda yttrande jämte en av länsantikvarien den 20 november 1986 upprättad promemoria. Företrädare för bolaget har den 23 december 1986 muntligen yttrat sig över detta.

Länsstyrelsen får för sin del anföra följande.

De Curmanska villorna är en del av den badortsmiljö, som intill branden av societetshuset sommaren 1985 var den bäst bevarade på västkusten. Carl Curman, grundaren av badorten, lät bygga lillstugan 1878 och storstugan 1880 efter det att den tidigare härjats av eld 1878.

Villorna har sin förebild i den norska allmoge- och stavkyrkarkitekturen blandad också med nygotik och nyrenässans. Påverkan från den byggnadstyp som schweizervillan representerar, är här påtaglig.

Storstugan är den bäst bevarade av de "fornnordiska" byggnadsföretag som utfördes i Sverige under 1870-talet.

Placeringen avorststugan så långt ut mot vattnet som möjligt är mycket medvetet gjort. Samspelet mellan hus och vatten ligger bakom byggnadens arkitektoniska idé.

Fasaderna

Lillstugan uppvisar en "stabur"-stil med synliga liggtimmerväggar och måttlig utkräning av övervåningen.

Storstugan däremot visar en betydligt mer avancerad "fornnordisk stil" med djärvt utkrägad övervåning. Den breda gaveln mot sjösidan visar upp, enligt schweizerstil, en bred loggia med olika fönsteröppningar i tre nivåer.

De fornnordiska stildragen understryks av drakhuvuden i ändarna på de stockar som bär övervåningen.

Interiör och planlösning

Interiörerna är i dag mycket väl bevarade, speciellt Storstugan med dess höganloftsal. Planlösningarna har ej förändrats och färgsättningen är väl bevarad. Den noga genomarbetade interiören i Storstugan visar i dag upp all ursprunglig inredning såsom möbler, textilier, ja till och med porslin.

Enighet råder om att byggnaderna har ett så högt värde att de bör byggnadsminnesförklaras. Ägarna önskar ändra länsantikvariens förslag så att skyddsbestämmelsen beträffande interiören endast gäller ursprunglig fast inredning. Bestämmelsen i fråga (punkt 2) har justerats i enlighet med detta förslag.

Kommunen har velat inskränka skyddsområdet så att det både finns möjlighet att bredda Rosviksgatan och att bygga en ordentlig gångväg över hällarna nedanförorststugan. I det förslag till stadsplan som nu föreligger och som varit föremål för utställning enligt 17 § byggnadsstadgan, är huvudalternativet en gångväg över hällarna. Från kulturminnesvårdssynpunkt råder det ingen tvekan om att villorna och framför alltorststugan har ett mycket högt kulturhistoriskt värde sett också i ett nationellt perspektiv. I detta värde ingår också att skydda miljön så att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskas. Det har klart framgått av de utredningar som gjorts att detta värde förutom av byggnaden själv omfattar sambandet vatten - byggnaden förmedlat via de naturliga klippor som går från tomten ner till vattnet. Detta innebär att det är utomordentligt viktigt att detta samband inte bryts av kraftiga perma-

nenta uppbyggnader för gångväg, där klipporna delvis kommer att byggas över. Länsstyrelsen anser därför att skyddsområdet skall avgränsas i enlighet med förslaget till skyddsbestämmelser. Ej heller finns anledning att minska skyddsområdet mot Rosviksgatan eftersom något preciserat förslag ej framförts i denna del och detta inte heller framgår av det förslag till stadsplan som föreligger. Från kulturhistorisk synpunkt är fortfarande en gångväg på husets gatusida att föredra. Länsstyrelsen har dock ingen möjlighet att ta ställning till i vad mån detta är genomförbart förrän trafikfrågan fått sin slutliga lösning.

Enligt 3 § byggnadsminneslagen kan länsstyrelsen göra undantag från skyddsbestämmelserna i vissa fall (se nedan). Om sådan begäran kommer beträffande en passage mellan byggnaderna och vattnet kommer länsstyrelsen enligt länsantikvariens förslag, under förutsättning att alternativa förslag allvarligt prövats och förkastats, att maximalt endast acceptera ett förslag till gångbro som redovisats på till detta beslut bifogad skiss. (bilaga 3) Bron utgörs av en enkel gångbro i trä, tryckt intill terrassmurarna samt fastgjord så att den inte innebär större ingrepp i berget än rena fästen och att den går att avlägsna. Genom en sådan placering och ett sådant utförande kommer kontakten husen-berget-vattnet att behållas, vilket har varit det viktigaste kulturhistoriska kravet.

Länsstyrelsen beslutar enligt 1 § byggnadsminneslagen att förklara de Curmanska villorna som byggnadsminnen och utfärdar i anledning härav enligt 2 § samma lag följande skyddsbestämmelser.

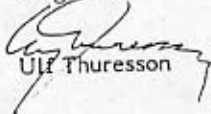
- 1 Byggnaderna (1 och 2) får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
- 2 I byggnadernas inre får inte sådana åtgärder vidtagas som medför ingrepp i befintlig rumsindelning. I huvudbyggnaden (1) får ej heller ingrepp göras i ursprunglig fast inredning.
- 3 Byggnaderna skall underhållas så att de ej förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
- 4 Det till byggnaderna hörande området som är avgränsat med streckad linje på karta tillhörande dessa föreskrifter skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte försvakas.

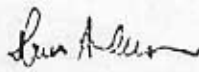
Länsstyrelsen lämnar råd i fråga om underhållet av byggnaden och vården av det kringliggande området. Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter finnes nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller om sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, får länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

Enlig 14 § tredje stycket lagen om byggnadsminnen gäller detta beslut omedelbart, även om det överklagas.

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten i Göteborg inom tre veckor, se bilaga 4 (formulär 1).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit t.f. landshövding Ulf Thuresson, beslutande, länsassessor Margareta Koch, länsarkitekt Ingerd Ågren och länsantikvarie Hans Andersson, den sistnämnde föredragande.

Ulf Thuresson

Hans Andersson

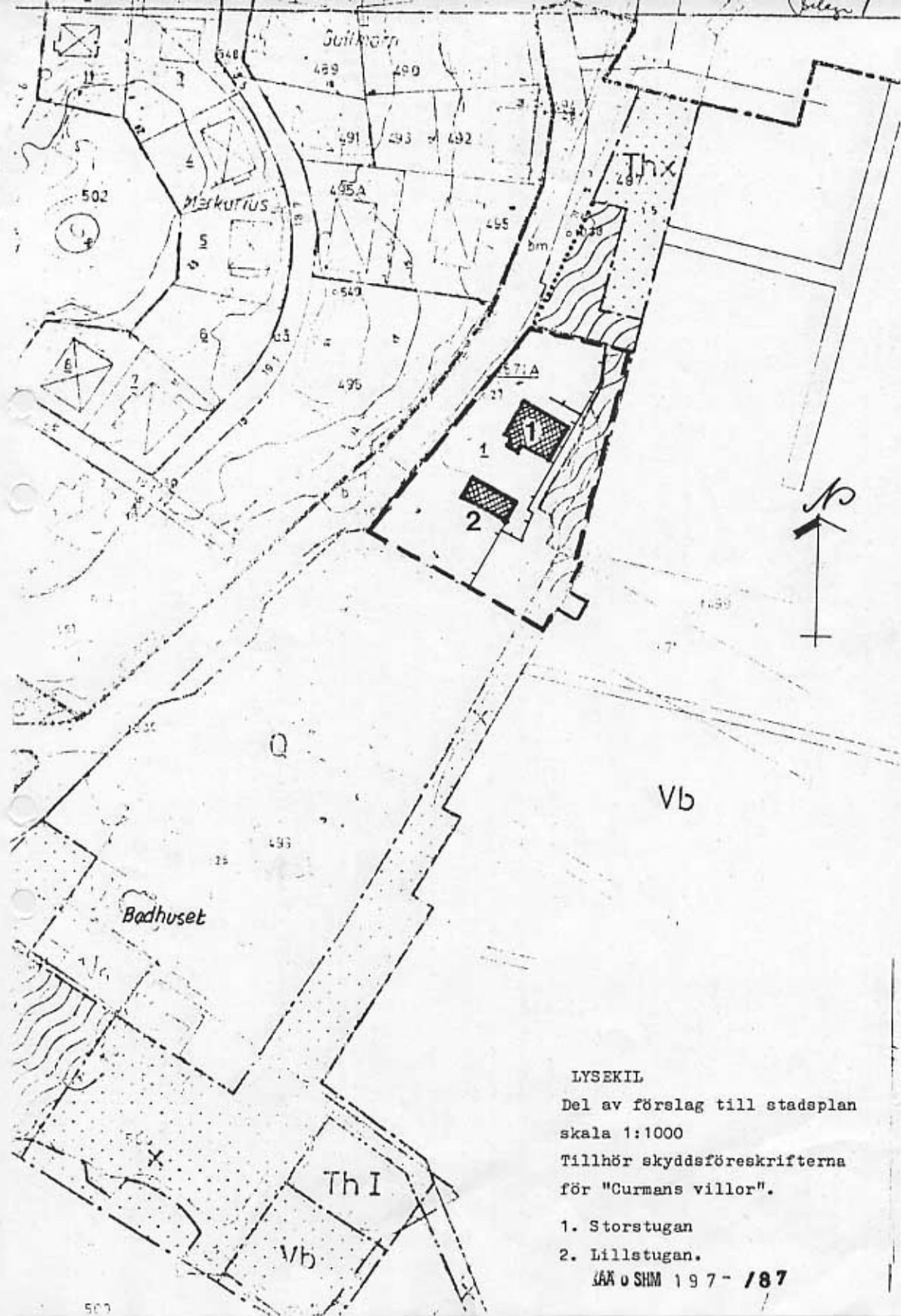
Bilagor

- 1 Karta tillhörande skyddsbestämmelserna
- 2 Dokumentation inför byggnadsminnesförklaring nr 20
- 3 Skiss över gångbro
- 4 Besvärformulär

Kopia till
riksantikvarieämbetet och statens historiska museer (delgivningskvitto + bilagor)

Lysekils kommun (delgivningskvitto + bilagor)
Bohusläns museum
inskrivningsmyndigheten (sedan beslutet vunnit laga kraft)
juridiska enheten
planenheten
lantmäterienheten
länsantikvarien
akten

MP/2

LYSEKIL

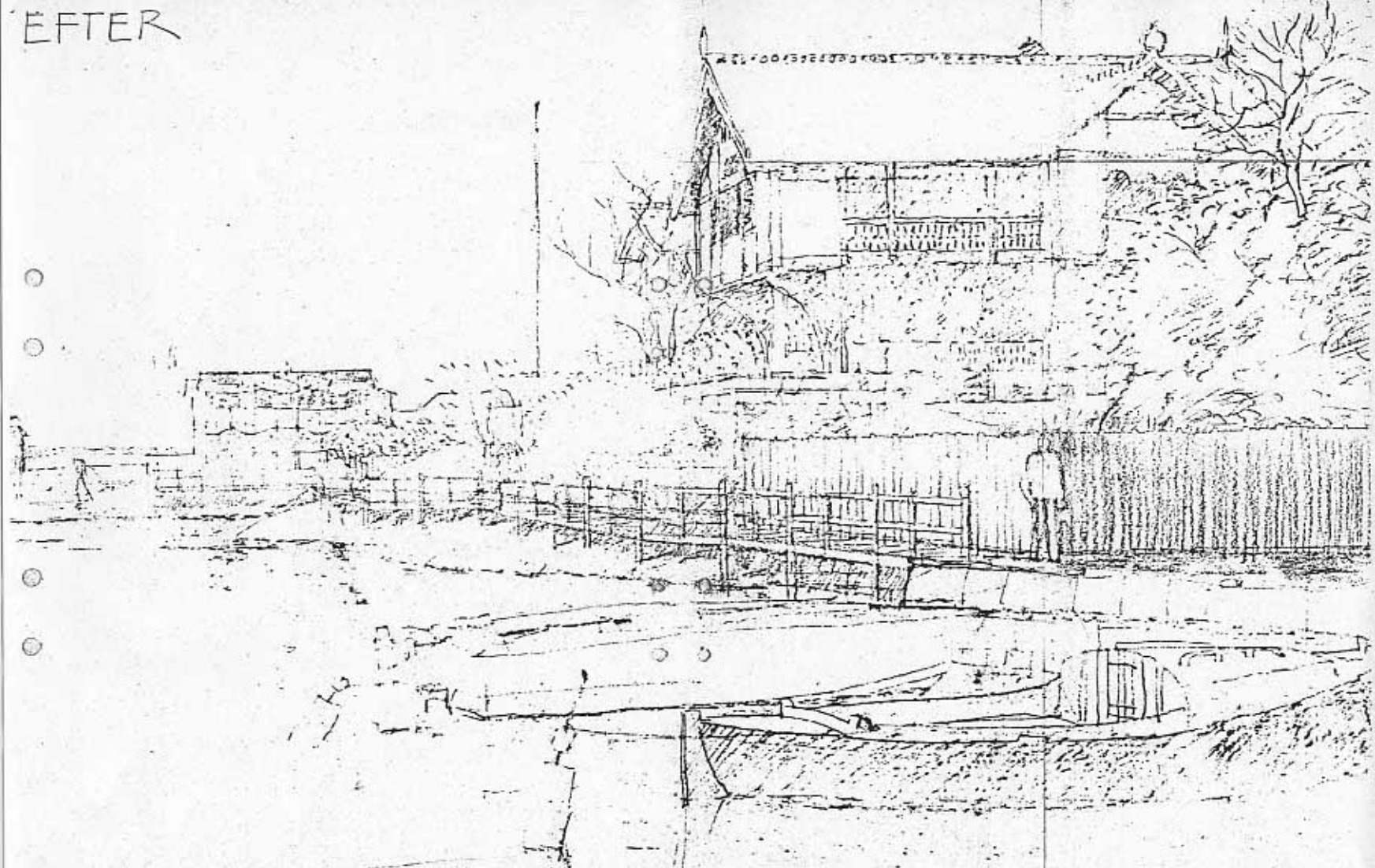
Del av förslag till stadsplan
skala 1:1000

Tillhör skyddsföreskrifterna
för "Curmans villor".

1. Storstugan
2. Lillstugan.

JAA o SHM 197-187

EFTER

GÅNGBRYGGÅ FÖRBI CURMANS VILLOR · LYSEKIL
FÖRSI AF OKTOBER 1986 · STADBYGGNADSKONTORET · LYSEKILS KOMMUN